

Sygn. akt VIII Gz 70/18

POSTANOWIENIE

Dnia 7 maja 2018 roku

Sąd Okręgowy w Szczecinie. Wydział VIII Gospodarczy,

w składzie następującym:

Przewodniczący: SSO Patrycja Baranowska (spr.)

Sędziowie: SO Anna Górnik

SO Natalia Pawłowska-Grzelczak

po rozpoznaniu w dniu 7 maja 2018 roku w Szczecinie

na posiedzeniu niejawnym

sprawy z wniosku dłużnika P. K.

o ogłoszenie upadłości osoby fizycznej nieprowadzącej działalności gospodarczej

na skutek zażalenia dłużnika na postanowienie Sądu Rejonowego w Gorzowie Wielkopolskim z dnia 16 listopada 2017 roku, sygn. akt V GU 69/17

postanawia:

uchylić zaskarżone postanowienie i przekazać sprawę Sądowi pierwszej instancji do ponownego rozpoznania.

A. Górnik P. Baranowska N. Pawłowska-Grzelczak

UZASADNIENIE

Dnia 31 sierpnia 2017 r. dłużnik P. K. wniósł o ogłoszenie wobec niego upadłości jako osoby fizycznej nieprowadzącej działalności gospodarczej.

Postanowieniem z 17 listopada 2017 r. (sygn. akt V GU 69/17) Sąd Rejonowy w Gorzowie Wielkopolskim oddalił wniosek dłużnika P. K. o ogłoszenie upadłości osoby fizycznej nieprowadzącej działalności gospodarczej.

U podstaw powyższego postanowienia legły następujące ustalenia faktyczne:

Od dnia 11 kwietnia 2011 r. do stycznia 2017 r. dłużnik prowadził działalność gospodarczą. Od 1997 r. był zatrudniony w (...) S.A. za wynagrodzeniem miesięcznym około 2.300,00 zł netto. Od 27 grudnia 2010 r. zatrudniony jest w P.H.U. (...) (początkowo w wymiarze 1/8 etatu) na stanowisku kierownik transportu z miesięcznym wynagrodzeniem zasadniczym 170,00 zł brutto (aktualnie na cały etat z miesięcznym wynagrodzeniem 2.000,00 zł netto). Dłużnik pozostaje w związku małżeńskim i ma dwoje dzieci. Pomiędzy małżonkami 26 czerwca 2008 r. ustanowiona została rozdzielnosc majątkowa. Dłużnik posiada ponad dwadzieścia wymagalnych zobowiązań na łączną kwotę 817.564,00 zł. Prowadzonych jest wobec niego szereg postępowań egzekucyjnych. Dłużnik jest właścicielem lokalu mieszkalnego położonego w S. Krajeńskich, zabezpieczonego hipoteką na rzecz (...) Bank (...) S.A.

W tych okolicznościach ocenił, że wniosek o ogłoszenie upadłości nie zasługuje na uwzględnienie. Zważył, że w świetle art. 491¹ ustawy – Prawo upadłościowe dłużnik jest osobą fizyczną nieprowadzącą działalności gospodarczej, a więc spełnia przesłanki podmiotowe do ogłoszenia upadłości konsumenckiej. Poza tym jest osobą niewypłacalną

zgodnie z art. 11 ust.1 p.u. Następnie przytoczył negatywne przesłanki ogłoszenia upadłości (art. 491⁴ p.u.) i uznał, że wobec dłużnika zachodzi przesłanka z art. 491⁴ ust. 2 pkt 3 p.u., zgodnie z którym sąd oddala wniosek o ogłoszenie upadłości, jeżeli dłużnik mając taki obowiązek, wbrew przepisom ustawy nie zgłosił w terminie wniosku o ogłoszenie upadłości. Sam dłużnik w uzasadnieniu wniosku przyznał, że jego aktualne zadłużenie jest wynikiem zaciągania szeregu kredytów i pożyczek w okresie prowadzenia działalności gospodarczej. Przyznał także, że w momencie kiedy pojawiły się i niego problemy ze spłatą już posiadanych zobowiązań, zaczął zaciągać kolejne pożyczki i kredyty, przy czym jeszcze w okresie prowadzenia działalności gospodarczej, a zatem przed styczniem 2017 r. nie był w stanie regulować ciężących na nim zobowiązań, co najmniej od 2015 r. W okresie, kiedy prowadził działalność gospodarczą, znajdował się w stanie niewypłacalności, co zgodnie z obowiązującymi przepisami obligowało go do złożenia wniosku o ogłoszenie upadłości jako osoby fizycznej prowadzącej działalność gospodarczą – w terminie przewidzianym przepisami ustawy – Prawo upadłościowe, czego nie uczynił, zaciągając kolejne zobowiązania finansowe. Niemalże całe aktualne i niekwestionowane zadłużenie wnioskodawcy, za wyjątkiem długu hipotecznego powstało w związku z prowadzoną przez dłużnika działalnością gospodarczą. Nie istnieją w przypadku dłużnika żadne przesłanki o charakterze humanitarnym lub słusznościowym, przemawiające za uwzględnieniem wniosku.

Na powyższe postanowienie dłużnik złożył zażalenie, w którym zaskarżył postanowienie w całości oraz wniósł o jego uchylenie i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania. W zażaleniu zarzucił naruszenie:

- art. 2 ust. 1 p.u. poprzez nieuwzględnienie, że oddalenie wniosku o ogłoszenie upadłości nie przyczyni się do wzrostu zaspokojenia wierzycieli, a jedynie pogłębi ich straty;
- art. 491⁴ ust. 2 p.u. poprzez dokonanie błędnej wykładni zawartych w tym przepisie pojęć „względy słuszności” i „względy humanitarne” i w związku z tym przyjęcie, że brak jest podstaw do ogłoszenia upadłości, podczas gdy szczególna sytuacja osobista, majątkowa i rodzinna dłużnika uzasadnia ogłoszenie upadłości, a w konsekwencji niewłaściwe zastosowanie i oddalenie wniosku o ogłoszenie upadłości.

W uzasadnieniu przedstawił argumentację powyższych zarzutów.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Zażalenie zasługuje na uwzględnienie poprzez uchylenie zaskarżonego postanowienia i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania, lecz ze względów innych, niż wskazane w treści zażalenia.

Orzeczenie kasatoryjne w niniejszej sprawie opiera się na ocenie, że w postępowaniu pierwszoinstancyjnym doszło do nierozpoznania istoty sprawy, które zgodnie z art. 386 § 4 k.p.c. w zw. z art. 397 § 2 k.p.c., stosowane zgodnie z odesłaniem zawartym w art. 35 ustawy z dnia 28 lutego 2003 r. – Prawo upadłościowe (Dz.U. z 2016 r. poz. 2171; dalej: pr. upadł.), stanowi przesłankę uchylenia zaskarżonego orzeczenia i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania.

Zwięźle wyjaśniając pojęcie nierozpoznania istoty sprawy należy odwołać się do powszechnie akceptowanej w literaturze oraz orzecznictwie tezy, iż zachodzi ono wówczas, gdy sąd pierwszej instancji nie odniósł się do meritum (przedmiotu) sprawy lub zaniechał zbadania materialnej podstawy żądania albo merytorycznych zarzutów strony (uczestnika), niezasadnie uznając, że konieczność taka nie zachodzi ze względu na występowanie materialnoprawnych lub procesowych przesłanek, które unicestwiają zgłoszone roszczenie (vide M. Kłos, komentarz do art. 386 k.p.c., w: Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz. T. II: art. 367-729, red. K. Piasecki, Legalis 2016; wyrok Sądu Najwyższego z 16 lipca 1998 r., sygn. akt I CKN 804/97, Legalis).

Nierozpoznanie istoty sprawy w niniejszej sprawie przejawia się w dwóch aspektach, które należy rozpatrywać łącznie. Mianowicie Sąd pierwszej instancji zarówno nie odniósł się do meritum sprawy, w tym nie przeprowadził rozważań w kontekście występowania w przedmiotowej sprawie wszystkich przesłanek ogłoszenia upadłości (pozytywnych i negatywnych) oraz nie odniósł się do wszystkich kwestii istotnych dla rozstrzygnięcia, a z drugiej strony sporządzone

uzasadnienie – ze względu na brak wskazania okoliczności faktycznych, dowodów oraz ich oceny – nie poddaje się kontroli instancyjnej.

Nierozpoznanie istoty sprawy w niniejszej sprawie przejawia się w tym, że Sąd pierwszej instancji – jak wynika z uzasadnienia zaskarżonego postanowienia – oddalił wniosek dłużnika na podstawie art. 491⁴ ust. 2 pkt 3 pr. upadł. (omyłkowo wskazywanego jako art. 491⁴ ust. 1 pkt 3), choć nie zbadał przedtem, czy wobec dłużnika zachodzi bezwzględna negatywna przesłanka ogłoszenia upadłości, którą ustanawia art. 491⁴ ust. 1 pr. upadł.

Zgodnie z art. 491⁴ ust. 1 pr. upadł. wspomnianą bezwzględną negatywną przesłanką ogłoszenia upadłości jest spowodowanie niewypłacalności albo jej pogłębienie na skutek zachowania noszącego znamiona umyślności albo rażącego niedbalstwa. Z uzasadnienia zaskarżonego postanowienia nie wynika, czy dłużnik doprowadził do swojej niewypłacalności lub istotnie zwiększył jej stopień umyślnie lub wskutek rażącego niedbalstwa. W tym zakresie uzasadnienie nie prezentuje wyniku oceny okoliczności faktycznych sprawy przez pryzmat tej właśnie przesłanki.

Jednocześnie przypomnieć należy, że przy ocenie, czy dłużnik działał umyślnie albo z rażącym niedbalstwem, należy patrzeć na sytuację dłużnika przez pewien standardowy pryzmat osoby, która znalazłaby się w sytuacji dłużnika. Należy również stanowczo podkreślić, że ustawodawca – który z założenia jest racjonalny – nie bez powodu uszczegółowił, że przeciw ogłoszeniu upadłości przemawia umyślne zachowanie dłużnika albo jego rażące niedbalstwo. Stąd nie przeciwstawia się ogłoszeniu upadłości ani nieumyślne spowodowanie niewypłacalności albo pogłębienie tego stanu, ani lekkomyślność dłużnika, ani nawet samo niedbalstwo. Dopiero, gdy niedbalstwu można przypisać „rażący” charakter, można ustalić negatywną przesłankę ogłoszenia upadłości z art. 491⁴ ust. 1 pr. upadłość. Warto przy tym uwzględnić stanowisko Sądu Najwyższego, że przez rażące niedbalstwo rozumie się niezachowanie minimalnych (elementarnych) zasad prawidłowego zachowania się w danej sytuacji, a o przypisaniu pewnej osobie winy w tej postaci decyduje więc zachowanie się przez nią w określonej sytuacji w sposób odbiegający od miernika staranności minimalnej (vide wyrok Sądu Najwyższego z 10 marca 2004 r., sygn. akt IV CK 151/03, LEX).

Wyjaśnienia przy tym wymaga, że art. 491⁴ pr. upadł. przewiduje bezwzględną negatywną przesłankę ogłoszenia upadłości (art. 491⁴ ust. 1 pr. upadł) oraz względne negatywne przesłanki (art. 491⁴ ust. 2-4 pr. upadł.). Istotną różnicą pomiędzy tymi przesłankami jest, że w przypadku ziszczenia się bezwzględnej negatywnej przesłanki ogłoszenia upadłości wymienionej w art. 491⁴ ust. 1 pr. upadł. ogłoszenie nie jest możliwe, choćby zachodziły w konkretnej sprawie względy humanitarne czy słuszności. Z kolei przesłanki względne, choćby zachodziły, nie stoją na przeszkodzie ogłoszeniu upadłości, jeżeli względy humanitarne czy słuszności występują. Wobec powyższego w postępowaniu u ogłoszenia upadłości osoby fizycznej nieprowadzącej działalności gospodarczej w pierwszej kolejności – po ustaleniu pozytywnych przesłanek ogłoszenia upadłości – należy rozpoznać bezwzględną negatywną przesłankę ogłoszenia upadłości. Jeżeli ta przesłanka występuje, rozpoznawanie kolejnych negatywnych przesłanek nie jest celowe. Dopiero, gdy bezwzględna negatywna przesłanka nie zachodzi, zbadać należy występowanie pozostałych negatywnych przesłanek (o charakterze względnym). Gdy wobec dłużnika występuje zaś przynajmniej jedna z względnych negatywnych przesłanek ogłoszenia upadłości, należy zbadać, czy pomimo tego za ogłoszeniem upadłości przemawiają względy humanitarne lub słuszności.

Niezależnie od powyższego, na marginesie, nadmienić należy, że uzasadnienie zaskarżonego postanowienia nie wyjaśnia, w jaki sposób dokonano wykładni sformułowań „względy słuszności” oraz „względy humanitarne”, co sprawia, że niepełne jest uzasadnienie zaskarżonego postanowienia w zakresie wyjaśnienia podstawy prawnej (art. 328 § 2 w zw. z art. 360 k.p.c. w zw. z art. 35 pr. upadł.).

Z powyższych względów, na podstawie art. 386 § 4 w zw. z art. 397 § 2 k.p.c. w zw. z art. 35 pr. upadł., należało postanowić, jak w sentencji.

Przy ponownym rozpoznawaniu sprawy Sąd pierwszej instancji powinien poddać rozważeniu występowanie wszystkich przesłanek ogłoszenia upadłości (zarówno pozytywnych, jak i negatywnych). Przy ocenie negatywnych przesłanek

ogłoszenia upadłości powinien w pierwszej kolejności rozważyć przesłankę wskazaną w art. 491⁴ ust. 1 pr. upadł. W przypadku badania kolejnych negatywnych przesłanek ogłoszenia upadłości powinien rozważyć możliwość zastosowania w niniejszej sprawie przeprowadzenia postępowania upadłościowego z uwagi na względy słuszności lub humanitarne, prezentując w uzasadnieniu wykładnię tych pojęć. Przy ponownym rozpoznaniu sprawy należy również rozważyć wnioski (w tym dowodowe) i twierdzenia wyrażone przez dłużnika w rozpoznawanym zażaleniu.

A. ***Górnik P. Baranowska N. Pawłowska-Grzelczak***

ZARZĄDZENIE

1. (...)

2. (...)

3. (...)